

Ольга Григорович, Наталя Пахальчук
Olha Hryhorovych, Natalia Pakhalchuk

ІННОВАЦІЙНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

INNOVATIVE CULTURE OF THE FUTURE TEACHER OF ELEMENTARY SCHOOL: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ANALYSIS

У статті порушується проблема підготовки майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності. Особлива увага акцентується на необхідності проектування моделі формування інноваційної культури майбутніх педагогів. У статті обґрунтовано залежність інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи від його інноваційної діяльності.

Феномен інноваційної діяльності розглянуто з позиції цілісності, масштабності, глобальності. Доведено, що інноваційна діяльність повинна володіти перманентністю, безперервністю оновлень і трансформацій. Педагогічна майстерність розглядається як важлива ознака інноваційної культури вчителя початкової школи. Початкова школа – основа формування громадянина, тому система професійної підготовки майбутнього вчителя має бути спрямована на формування його інноваційної культури, готовності і здатності брати участь в інноваціях, сприяти їм, не протидіяти реалізації нововведення з прогнозованим позитивним ефектом.

Інноваційна культура майбутнього вчителя початкової школи розглядається як стратегічний ресурс нового століття, що відображає ціннісну орієнтацію людини, закріплену в мотивах, знаннях, уміннях і навичках, а також в образі і нормах поведінки.

Ключові слова: *інноваційна культура, вчитель початкової школи, педагогічні умови, формування інноваційної культури майбутнього педагога.*

Характерними ознаками сучасної освітньої системи в Україні є глибоке оновлення всіх її ланок – від дошкільної до вищої, модернізація змісту освіти, методів навчально-виховної роботи, широке запровадження в освітню сферу інновацій. У загальній стратегії інноваційного розвитку країни як ніколи необхідний педагог, який швидко реагує на зміни, що відбуваються в суспільстві, мобільний, здатний брати участь в інноваційній діяльності, критично мислити, вміє орієнтуватися в нестандартних ситуаціях, прагне до безперервного особистісного та професійного вдосконалення.

Аналіз досліджень показує, що проблема підготовки майбутніх педагогів до інноваційної діяльності активно досліджувалась О. Бережновою, І. Дичківською, Г. Кіт, К. Крутій, Л. Мітіною, І. Назаревич, І. Прокопенко, В. Радулом, А. Сбруєвою, Т. Сободем та ін. Актуалізації та реалізації інноваційного потенціалу вчителя в умовах школи присвячені дослідження багатьох науковців (І. Бойко, О. Голюк, В. Кравцов, Л. Мартинець, С. Мартиненко, М. Михайліченко та ін.); проблеми управління інноваційними процесами в системі освіти (І. Бабин, Л. Василенко, Р. Вдовиченко, Т. Волобуєва, С. Волкова, І. Гришина, А. Коломієць, Н. Лазаренко, О. Мармаза, Н. Сас та ін.). Хоча більшість науковців єдині в думці про те, що сформовані вимоги до компетентності, знань, соціально значущих особистісних якостей педагогів змінилися, залишаються недостатньо розробленими закономірності, фактори, умови становлення та розвитку інноваційної культури майбутніх учителів, перспективні моделі їх навчання в період професійного становлення.

Мета статті – обґрунтувати педагогічні умови ефективного формування інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи.

Українське суспільство в даний час знаходиться в стані динамічного розвитку, характерною особливістю якого є інноваційні зміни у всіх сферах життєдіяльності. Як відзначають Н. Лазаренко, А. Коломієць, сучасний педагог має бути, насамперед, людиною з багатограничними інтересами, запитамі, прагненнями; обізнаний з можливостями ІКТ; знати іноземні мови; слідкувати за інноваціями в освіті та в науці [10]. В умовах переходу від “матеріальної” до “інтелектуальної” економіки назріває необхідність ліквідації відставання інноваційних процесів в організації, управлінні, освіті від досягнень наукової і технічної думки, що й зумовлює необхідність формування інноваційної культури особистості та суспільства в цілому.

Фундаментальні зміни в суспільстві цілком закономірно вимагають іншої освіти – постіндустріальної; нового типу педагога - не носія готового знання, а учителя-професіонала, здатного працювати в нових умовах. Як справедливо зазначає О.А. Голук, сучасному учителю необхідно не тільки володіти високим рівнем загальної професійної культури, але і брати участь в інноваційній діяльності, нетрадиційно підходити до розгляду різних ситуацій, організовувати свою діяльність на творчій, а якщо вимагає ситуація - і на інноваційній основі [4].

Термін “інноваційна культура” в педагогічній літературі ще порівняно недавно не зустрічався. Однак, по мірі вступу суспільства “... в новий етап цивілізації, на якому рушійною силою є цінності, створені знаннями”, відбувається поступовий перехід від працівника “вузької спеціалізації” до працівника “широкого діапазону”, здатного здійснювати оцінку, творчий синтез інформації, проникати в суть проблеми, здійснювати коригування колишніх цінностей [11]. У цьому контексті широке використання у педагогіці поняття “інноваційна культура педагога” є наслідком об’єктивних процесів, що відбуваються у сфері освіти інноваційного сучасного суспільства. Цілком закономірно, що особливої значущості набуває проблема якісно нового рівня підготовки педагогічних кадрів.

Формування інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи набуває особливого значення, так як саме початкова ланка освіти є фундаментом формування особистості. Початкова школа покликана створити необхідні умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина, виховувати здатність навчатися впродовж життя. Система професійної підготовки майбутнього вчителя має бути спрямована на формування його інноваційної культури, готовності і здатності брати участь в інноваціях, сприяти їм, не протидіяти реалізації нововведення з прогнозованим позитивним ефектом.

Відмінною особливістю системних змін початкової ланки освіти є те, що її нова якість сьогодні “вирощується” в самих закладах, безпосередньо в ході локальних інновацій, з використанням такого важливого ресурсу, як потенціал самостійної продуктивної діяльності окремих вчителів і цілих колективів. Як бачимо, значущість проблеми інноваційної культури педагога визначається самим життям, орієнтацією суспільства на інноваційний розвиток системи освіти.

Г. Кіт інноваційну культуру педагога вважає областю духовного життя, що відображає “її ціннісну орієнтацію, закріплену в мотивах, знаннях, уміннях, навичках, в образах і нормах поведінки і забезпечує сприйнятливості їм нових ідей, готовність і здатність до підтримки та реалізації нововведень у всіх сферах життя” [8]. Досліджуваний феномен використовується в науковій літературі в двох значеннях: вузькому і широкому. У вузькому сенсі – для того? щоб підкреслити, що зараз недостатньо говорити просто про знання, навички, уміння, необхідні для інноваційної діяльності.

Н. Лазаренко, А. Коломієць роблять спробу осмислення поняття “інноваційна культура”. Цей термін розглядається ними як комплексний соціальний феномен, що органічно поєднує питання науки, освіти, культури [10].

Розглянемо сутнісні характеристики даного поняття стосовно діяльності вчителя початкової школи як цілісного явища, що розвивається в сучасній педагогічній теорії та практиці. При дослідженні феномену “інноваційна культура педагога” звернемося до понять, що

стикаються з цією категорією, які абстрагують і синтезують його: “інноваційна діяльність”, “інноваційна педагогічна діяльність”, “педагог-інноватор”.

У ряді наукових робіт містяться підходи до формування поняття “інноваційна діяльність”. У колективній монографії “Інноваційна педагогічна діяльність: історія, теорія, практика” (1999) визначається дата введення поняття “інноваційна діяльність” у науковий обіг: це 70-ті роки ХХ століття [7]. Спочатку поняття використовувалося в економіці, а потім і в інших сферах науки.

Наприклад, К. Крутій розкриває сутність і особливості інноваційної діяльності в дошкільних навчальних закладах, аналізуються підходи до організації науково-методичної роботи в умовах інноваційних перетворень. Дослідниця зазначає, що на рівні дошкільного навчального закладу інноваційна діяльність передбачає цілеспрямований процес застосування інновацій (зміни всередині системи) та експериментальної перевірки результативності й можливостей використання інновацій в інших дошкільних навчальних закладах. При цьому результатом інноваційної діяльності дошкільного навчального закладу є або інноваційний продукт (результат науково-дослідницької розробки), або інноваційна продукція – нові конкурентоздатні освітні послуги [9].

Л. Петриченко поняття інноваційної діяльності розуміє як необхідність осмислення та використання педагогічного досвіду з метою формування якісно іншого педагогічного продукту [12]. Готовність до інноваційної педагогічної діяльності – це особливий особистісний стан, який передбачає наявність у керівника закладу дошкільної освіти мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії (І. Дичківська).

Результати аналізу наукових джерел дозволяють констатувати, що:

- 1) інноваційній діяльності притаманна властивість цілісності, тобто масштабності, всеохопності, глобальності нововведення;
- 2) інноваційна діяльність повинна володіти перманентністю, безперервністю оновлень і трансформацій;
- 3) інноваційна діяльність не є революцією в якій-небудь сфері, оскільки створення нового завжди базується на якомусь фундаменті, що вже мав місце в практиці.

На думку вчених, важливою особливістю інноваційної діяльності є високий рівень її прояву – педагогічна майстерність, яка дозволяє успішно вирішувати професійні завдання. Вчені виділяють найбільш характерні ознаки інноваційної діяльності:

- якісний тип перетворень, що характеризується наявністю соціально значущого нововведення системного типу;
- система діяльностей, тобто наявність декількох взаємообумовлених і взаємопов'язаних цілей, процесів і суб'єктів діяльності (колективна діяльність);
- практико-орієнтованість, тобто спрямованість на вирішення актуальних проблем практики в зоні її найближчого розвитку;
- рефлексивний супровід всіх етапів інноваційної діяльності;
- можливість використання отриманого результату як засобу діяльності;
- застосування нових засобів здійснення діяльності та поява у суб'єктів діяльності нових здібностей [7].

Розглянемо підходи вчених до розкриття змісту поняття “педагог-інноватор”. Так, В. Загвазинський виділяє три категорії керівників: педагог-новатор, педагог-модернізатор, педагог-інноватор. Згідно з цією класифікацією педагог-новатор – це автор нової педагогічної системи як сукупності взаємопов'язаних ідей і відповідних технологій (Ш. Амонашвілі, А. Макаренко, В. Сухомлинський, С. Шацький та ін); педагог-модернізатор – творчо працюючий, займається інноваційною діяльністю, в процесі якої, не створюючи нового, вводить нові елементи або удосконалює елементи існуючої системи, по-новому їх комбінує; педагог-інноватор – швидко сприймає і вмilo використовує традиційні і нові підходи та методи [1].

Розглянуті вище поняття “інноваційна діяльність”, “педагог-інноватор”, “інноваційна педагогічна діяльність” співвідносяться з домінантним поняттям “інноваційна культура майбутнього вчителя початкової школи” як часткове із загальним. При цьому виявляється прямо пропорційна залежність: чим вища інноваційна культура педагога, тим більш ефективна інноваційна діяльність, тим більш вагомі і значущі результати його професійної діяльності.

У сучасному освітньому просторі склалася парадигмальна множинність педагогічної реальності. Вона проявляється, з одного боку, у становленні в педагогічній практиці інноваційних видів і типів навчальних закладів, що відрізняються від масової загальноосвітньої школи за цільовим, змістовим і процесуальним характеристиками освіти. З іншого боку, у педагогічній науці йде процес інтелектуального формування безлічі концепцій особистісно-орієнтованої освіти як основи гуманістичної парадигми освіти. За останні роки інноваційна освітня діяльність набула системного характеру. Її відрізняють:

- 1) гуманістична спрямованість початкової ланки освіти, яка змінює характер взаємин між педагогом та дитиною;
- 2) активне проникнення в практику початкового навчання результатів новітніх психолого-педагогічних досліджень та їх оперативне використання;
- 3) зміна уявлень про особистість, яка, крім соціальних якостей, наділяється різними суб'єктивними властивостями, що характеризують її автономію, незалежність, здатність до вибору, рефлексії, у зв'язку з чим змінюється її роль у педагогічному процесі – вона стає його системотвірним началом;
- 4) ревізія, що відбувається, ставлення до вчителя як об'єкта педагогічних впливів і остаточне закріплення за ним статусу суб'єкта освіти і власного життя.

Технологічний прогрес, який змінив нашу продуктивність, вплинув на структуру економіки. Невпинне зростання та розвиток технологій, робототехніка, штучний інтелект, нанотехнології та генетика просуваються вперед, стають звичною справою для нас усіх. Кожна із технологічних новинок автоматично зменшує потребу в працівниках, які раніше виконували таку роботу. Відтак, інноваційна діяльність формує освітній інноваційний простір, в якому затребуваний не вчитель із застарілим багажем знань, орієнтований лише на традиційні методи навчання та форми діяльності, а творчо мислячий педагог. Як правильно зазначає О. Грошовенко, сучасний педагог повинен володіти інноваційними засобами, активно використовувати їх у практику навчання та бути готовим до інноваційних змін [6, с. 10].

Інноваційні перетворення, зміна змісту освіти, активне вбудовування в освітній простір нових інноваційних технологій ніколи не вийде на етап практичної реалізації поза педагогом, його розумінням сутності перетворень і прийняття ідей сучасної освіти. Все це породжує потребу у формуванні інноваційної культури майбутнього вчителя початкової школи, який не може обмежуватись лише передачею знань та перевіркою тестів на зразок “оберіть правильну відповідь”. Учитель має володіти комплексом професійних знань, умінь та навичок, вміти підтримати учнів на шляху до набуття важливих навичок. Головною ознакою сучасного педагога має бути його інноваційна культура.

Загалом інноваційна культура розглядається як багатоаспектне поняття. По-перше, вона розуміється як стратегічний ресурс нового століття. По-друге, інноваційна культура забезпечує сприйнятливості людей до нових ідей, їх готовність і здібність підтримувати і реалізувати інновації в усіх сферах життя. По-третє, інноваційна культура відображає ціннісну орієнтацію людини, закріплену в мотивах, знаннях, уміннях і навичках, а також в образі і нормах поведінки.

Розвиток інноваційної культури пов'язаний з розвитком творчих здібностей і реалізацією креативного потенціалу самої людини – її суб'єкта. Інноваційна культура віддзеркалює цілісну орієнтацію людини, закріплену в мотивах, знаннях, вміннях і навичках, а також в образах і нормах поведінки. Формування інноваційної культури ґрунтується на системі цінностей суспільства, які являють собою ряд ідей, часто неписаних, які обґрунтовують цілі суспільства. Поняття культурних цінностей ширше за формальне поняття цілей суспільства.

Культура складається з правил, дотримання яких дає позитивний ефект. Цінності насамперед ґрунтуються на людських потребах. За своєю суттю цінності суспільства – це трансформовані потреби її людського (персонального) середовища, які залежать від конкретних людей. Так само і інноваційна культура суспільства залежить від інноваційної культури особистості, а її розвиток забезпечується, в першу чергу, розумінням її членами суті інноваційних процесів і своєї ролі в цих процесах.

Існують різні підходи до розуміння феномену “інноваційна культура педагога”. В рамках першого системного підходу вона розглядається як результат оволодіння педагогом апаратом інноваційної діяльності, спрямованої в кінцевому підсумку на перетворення конкретної педагогічної ситуації (В. Краєвський, О. Новіков, А. Саранов та ін.). До змісту інноваційної культури при цьому включаються:

- знання (наприклад, про педагогічну інноватику, провідні тенденції інноваційної діяльності в освіті, про способи реалізації дослідницької діяльності в освітньому закладі);
- досвід творчої діяльності (вміння бачити проблему і співвідносити з нею фактичний матеріал);
- досвід емоційно-цілісного ставлення (прагнення і вміння використовувати наукові знання у вирішенні педагогічних задач);
- методологічна рефлексія, яка передбачає вміння керівника закладу дошкільної освіти аналізувати, оцінювати цілі, методи.

У контексті системного підходу інноваційна культура педагога є одним з найважливіших функціонально значущих елементів культури суспільства в цілому. Одночасно вона має іманентну структуру тієї складності й цілісності, яка необхідна для здійснення самореалізації та розвитку.

Представники іншої точки зору (В. Лазарев, В. Слободчиков) інноваційну культуру визначають як особливу форму функціонування педагогічної свідомості, що виявляється в усвідомленні педагогом мотивації до інноваційної діяльності.

Прихильники третього підходу (О. Бондаревська та ін.) розглядають інноваційну культуру як особливу форму загальнолюдської культури, що зароджується у самих різних соціокультурних умовах. Вчені виходять з того, що процес формування інноваційної культури педагога здійснюється в “культуровідповідному освітньому середовищі, всі компоненти якої наповнені сенсами і служать людині, яка вільно проявляє свою індивідуальність, здатна до культурного саморозвитку і самовизначення в світі культурних цінностей”.

Таким чином інноваційна культура в сучасному суспільстві виконує завдання з організації, оптимізації, раціоналізації, контролю, регулюванню і стимулюванню взаємодії усіх елементів інноваційної системи суспільства. Мета ж формування культури інновацій полягає у реалізації ефективних інновацій в якісному вимірі, удосконаленні механізму активізації необхідних потенціалів в інноваційному процесі. Відповідно, завданням інноваційної культури є: виявлення творчих сил і здібностей, талантів, розвиток і реалізація креативного потенціалу суспільства; стимулювання інтелектуальної та творчої активності за досягнення певних цілей завдяки використанню інноваційних ідей; активізація та оптимізація інноваційних процесів в суспільстві; формування і впровадження інноваційних стратегій розвитку суспільства; застосування демократичного стилю управління; співпраця з усіма учасниками інноваційної інфраструктури; формування інтенсивно-інтелектуального клімату, а також створення інноваційного іміджу; організаційно-управлінське забезпечення інноваційного процесу.

Список використаних джерел

1. Анисимов Н.М. Современные представления об изобретательской и инновационной деятельности // Школьные технологии. 1998. № 5. С. 49-75.
2. Бабин І. І. Формування системи забезпечення якості вищої освіти // Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу / Болонський процес:

- зближення, а не уніфікація (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / За ред. В. Г. Кременя. Тернопіль : Вид- во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2004. С. 109-117.
3. Бойко І. І. Професійна компетентність керівника закладу освіти як складова його професійної культури // Педагогічний дискурс. 2008. Вип.5 С. 25-28.
  4. Голюк О. Використання потенціалу соціальних Інтернет-мереж у взаємодії педагогів з родинами вихованців у контексті освітніх інновацій // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв, 9-11 квітня 2014 р., м. Вінниця / за ред. Г. С. Тарасенко ; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. Вінниця : ТОВ "Нілан-ЛТД", 2014. Вип. 3. С. 47-50.
  5. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко; [гол. ред. С. Головка]. Київ : Либідь, 1997. 375 с.
  6. Грошовенко О.П. Технології навчання освітніх галузей "Природознавство", "Суспільствознавство", "Здоров'я і фізична культура" : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 013 "Початкова освіта" / автор-уклад. О.П. Грошовенко. Вінниця, 2017. 279 с.
  7. Інноваційна діяльність педагога: від теорії до успіху. Інформаційно-методичний збірник / Упорядник Г.О. Сиротенко. Полтава : ПОІППО, 2006. 124 с.
  8. Кіт Г.Г. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження інноваційних виховних систем у практику сучасної початкової школи // Традиції та новації сучасної освіти в Україні : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 18-19 квітня 2013 р. Сімферополь : ДІАЙП, 2013. С. 21-27.
  9. Крутій К.Л. Інноваційна діяльність у сучасному ДНЗ: методичний аспект // Дошкільне виховання. 2007. №5. С. 5-7.
  10. Лазаренко Н.І., Коломієць А.М., Сучасні методологічні підходи в організації вищої педагогічної освіти // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. Сер. : Педагогіки. Одеса : ПНПУ, 2016. Вип. 3 (110). С. 47-52.
  11. Мармаза О.І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. Х. : Видав. гр. "Основа", 2004. 240 с. (Серія "Бібліотека журналу "Управління школою""; Вип. 11-12(23-24)).
  12. Петриченко Л.О. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної діяльності в позааудиторній роботі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 "Теорія і методика професійної освіти". Кіровоград, 2007. 22 с.

The article raises the problem of preparing the future elementary school teacher for innovation. Particular attention is paid to the need to develop a model for the formation of an innovative culture of future teachers. The article substantiates the dependence of the innovative culture of the future elementary school teacher on its innovative activity.

The phenomenon of innovation is considered from the point of view of integrity, scale, globality. It is proved that innovations should have constant, system updates and transformations. Pedagogical skills are considered as an important feature of the innovative culture of primary school teachers. Primary school is the basis for citizen formation, so the future teacher training system should be aimed at shaping its innovative culture, readiness and ability to participate in innovations, help them, and not oppose the introduction of innovations with a predictable positive effect.

The development of an innovation culture is associated with the development of creative abilities and the realization of the creative potential of the person himself. The article proves that the innovative culture of society depends on the innovative culture of the individual, and its development is ensured, first of all, by its participants, who understand the essence of innovative processes and their role in these processes.

The innovative culture of the future elementary school teacher is seen as a strategic resource for the new century, reflecting a person's value orientation, enshrined in motives, knowledge, skills and habits, as well as in the image and norms of behavior.

Key words: *innovative culture, primary school teacher, pedagogical conditions, the formation of the future teacher's innovative culture.*

УДК 378.011.3.015.311-051:373.3
ID ORCID 0000-0003-1602-6080

DOI: 10.32626/2309-9763.2019–26–2.238-242

Наталія Деньга
Nataliia Denha

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF EMOTIONAL INTELLIGENCE DEVELOPMENT OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS

На основі застосування методів теоретичного аналізу, синтезу та узагальнення автором статті визначено, обґрунтовано та схарактеризовано психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту майбутніх учителів початкових класів. Зокрема це усвідомлення студентами змісту поняття емоційного інтелекту, його значущості в навчальній та професійній діяльності, рефлексія власного емоційного стану, упровадження в освітній процес закладу вищої освіти засобів розвитку емоційного інтелекту (тренінг, психогімнастика, рольові ігри, дискусії, дебати), створення освітнього середовища закладу вищої освіти, сприятливого для розвитку емоційного інтелекту.

Ключові слова: *емоційна обізнаність, емоційний інтелект, емпатія, засоби розвитку емоційного інтелекту, освітнє середовище, психолого-педагогічні умови, рефлексія власного емоційного стану, розпізнання емоцій інших людей, управління своїми емоціями.*

Усе більше в останні роки прослідковується тенденція, коли високі розумові здібності та гарні показники навчальної діяльності студента закладу вищої педагогічної освіти не є гарантією його успішності в професійній діяльності. Звідси випливає, що високий рівень інтелекту не є достатньою умовою самореалізації особистості в професії, зокрема педагога. Не заперечуючи того факту, що майбутнє в руках тих, хто є професіоналом цифрового суспільства, переконані в тому, що все ж дуже важливо технологічну грамотність поєднувати з емоційним інтелектом. Разом з тим, у час, коли відбувається тотальна автоматизація та комп'ютеризація життя й професійної діяльності, саме вчитель має бути тим, хто розуміє свої емоції та почуття інших людей, може ефективно керувати власною емоційною сферою, досягає взаєморозуміння з оточуючими. Практика й дослідження багатьох зарубіжних і вітчизняних учених показує, що успішними професіоналами стають люди, які здатні будувати позитивні стосунки з іншими, разом з тим вони повинні обов'язково враховувати їх внутрішній стан та особливості його прояву в емоціях, переживаннях.

Ураховуючи основну концепцію Нової української школи, яка полягає в переході від школи тільки знань до школи компетентностей XXI століття, важливу роль відіграє емоційне сприйняття дитиною процесу навчання. Не можна недооцінювати роль емоцій в освітньому процесі для дитини. Адже вони включають у себе перше враження про вчителя, допомагають установити контакт, побудувати міжособистісні стосунки та підтримувати спілкування. Ми переконані в тому, що успішність учня значною мірою залежить від його емоційного стану, який, у свою чергу, – від уміння вчителя побудувати в класі здоровий психологічний мікроклімат.